

Každý šestý člověk se už někdy setkal s infekcí škrkavkami

Na parazity s rozumem

Jste odpovědný majitel psa a podáváte mu každé tři měsíce některý z mnoha přípravků proti parazitům s pocitem, že váš pes, vy a vaše děti jsou „za vodou“. Víte přece, že mnozí z parazitů jsou nebezpeční nejen pro zdraví psa a kočky, ale právě tři z nejčastěji se vyskytujících – škrkavky, tasemnice a měchovci – jsou přenosní i na člověka.

Ukazuje se však, že ani pravidelné podávání širokospektrálních antihelmintik, tedy přípravků zasahujících více parazitů najednou, neposkytuje jistotu. Ba co víc, jejich podávání v případech, že pes napaden není, jen zbytečně zatěžuje organismus i peněženku.

S parazity je opravdu potíž

RNDr. Jiří Hübner z katedry mikrobiologie IPVZ uvádí, že každý pes, který není vhodně odčervován, může šířit již od štěněcího věku vajíčka škrkavek všude, kam má přístup, a to v množství 10 až 15 000 na 1 gram trusu. K nakažení člověka larvální toxokarózou orálním přenosem (jinak je přenos prakticky vyloučený) postačuje množství větší než 200 vajíček, někdy však

už pouhá stovka. Podle prof. MVDr. Vlasty Svobodové, CSc., je škrkavkami

napadeno až 90 procent štěňat a mladých psů.

Odborníci varují:

dochází k příliš obecné a často neuvážené aplikaci antiparazitik

- u čtvrtiny pravidelně odčervovaných psů je vyšetření na cizopasníky pozitivní
- výskyt endoparazitů u psů a koček nemusí být doprovázen žádnými klinickými příznaky a je častý i u zvířat, kterým byla preventivně podávána antihelmintika podle doporučených schémat
- 81 procent psů a koček nebylo nikdy vyšetřeno na přítomnost vnitřních parazitů

V posledních letech se výskytem vnitřních parazitů u psů a koček zabývalo několik výzkumů a studií. Jejich výsledky jsou znepokojivé, ale v některých bodech i překvapivé. Podle zjištění IPVZ je parazity nakaženo asi 10 až 12 procent psů, u koček je číslo ještě vyšší, dokonce až 50 procent. Studie České zemědělské univerzity popisuje až u 41 procent psů s nízkou péčí chovatelů pozitivní parazitologický nález. Při vyšetření 2223 pražských psů bylo zjištěno 259 pozitivních na vnitřní parazity (11,65 procent). Některé studie hovoří o počtu více než dvojnásobném. Nejčastěji zastoupeným parazitem je škrkavka *Toxocara canis*.

Ani čísla zjištěná srovnáním s epidemiologickým průzkumem zdravé populace lidí nejsou nízká: každý šestý člověk se už někdy setkal s infekcí škrkavkami, v některých oblastech s příhodnějším klimatem, tedy v teplejším a vlhčím jako je například na Kolínsku, dosahuje až 36 procent.

Prevence neznamená jen podání léku

MVDr. Jiří Klimeš, CSc., z 1. interní kliniky FVL VFU Brno před časem uvedl v odborné stati o chronických průjmech psů, že zásadní význam při diagnostice onemocnění a lokalizaci problému, tj. zda průjem vychází z tenkého, nebo z tlustého střeva, má vyšetření výkalů, a to zvláště u mladých zvířat, vzhledem k přerušovanému (intermitentnímu) vylučování vajíček některých parazitů. Za nezbytné považuje vyšetření alespoň tří vzorků trusu ze tří po sobě jdoucích dnů. A varoval:

„Odčervení provedené v nedávné době není důvodem k upuštění od parazitologického vyšetření.“

„Odčervení provedené v nedávné době není důvodem k upuštění od parazitologického vyšetření.“

Stejný názor mají i MVDr. J. Freyová a MVDr. M. Godányová z Bratislavy, které letos zveřejnily v odborném tisku výsledky vlastní studie: „Správná diagnostika onemocnění zvířat je závislá na komplexnosti vyšetřovacích metod.“ V souvislosti s vnitřními parazity varují před dlouhodobým zanedbáváním koprologického vyšetření, a to v případě psů, o kterých jejich majitelé svědomitě pečují. „Vyšetřením psů, kterým byla pravidelně ve čtvrtletních intervalech preventivně podávána širokospektrální antihelmintika, jsme zjistili 25,7procentní zamoření endoparazity,“ uvádějí ve zprávě. Z celkového počtu 136 vyšetřených psů mělo pozitivní nález 65, to je 47,7 procent. Nepravidelně odčervovaných bylo 26 psů,

z toho 20 pozitivních (77 procent). Psů s neuvedeným odčervením bylo během studie vyšetřeno 46, z toho bylo pozitivních 27 psů (60 procent).

Většina helmintů a některá protozoa jsou lokalizována v trávicím traktu, proto je možné jejich prokázání koprologickými metodami. Pro majitele zvířat z uvedených zjištění a doporučení vyplývá, že k opravdovému klidu je třeba nechávat trus psa/kočky pravidelně vyšetřit.

Koprologické vyšetření není v současné době naštěstí ani složité, ani drahé. Lze je provádět přímo na veterinární ošetrovně metodou jednofázové ambulantní flotační. Umožňuje rychlé zjištění parazitologického stavu, na základě kterého může veterinář komplexněji rozhodnout o profylaxi i terapii zvířete, případně o dalším vyšetření. Tedy i o tom, zda a jaký přípravek proti parazitům nasadit. Přestože k přímému ohrožení zdraví zvířat nebo komplikaci při preventivním používání širokospektrálních antiparazitik dochází jen zřídka, doporučuje prof. Svobodová z Fakulty veterinárního lékařství VFU Brno opakovat preventivní podání antiparazitik u psů do jednoho roku věku každé tři měsíce. „U dospělých psů je vhodné pravidelné vyšetření trusu každého půl roku a antiparazitární léčba při pozitivním nálezu.“

Čistě a rychle

Nepříjemnou záležitostí při koprologickém vyšetření byl doposud pro majitele především samotný odběr vzorku trusu a jeho přemístění na veterinární ošetrovnu. Není třeba zastírat, že je to záležitost poněkud nechutná a to i pro veterináře, kterým důkladní majitelé nejednou přinášejí do ordinace „vzorek“ velmi hmotný. Nově používané vyšetřovací soupravy

Příznaky infekce u zvířat

Škrkavky vylučují jedovaté látky, na které reaguje nervová soustava křečemi až ochrnutím. Silnější infekce může způsobit i úhyn mláďete. Odrostlejší a dospělá zvířata snášejí zpravidla škrkavky lépe. Klinické příznaky nejsou tak výrazné, přesto může být víře je ospalé, malátné, ztrácí rovnováhu a orientaci. Larvičky uložené v orgánech, v plicích, játrech, krvi, u březích fen i v mléce znovu způsobují nakažení mláďat. Přítomnost parazita je mnohdy patrná pouhým okem v trusu napadeného zvířete.

U psů do roka je vhodné podávat antiparazitika každé tři měsíce

umožňují majiteli čistě odebrat a veterináři následně vyšetřovat jen skutečně potřebné množství trusu: majitel obdrží od veterináře odběrní nádobku s kalibrovanou lžičkou, které zpravidla jsou součástí koprologické soupravy. Odebírané množství trusu, které majitel uzavře do odběrní nádoby, je asi 2 g. Odběr je rychlý, hygienický, zápachu i případné další kontaminaci přemístovaného vzorku je zcela zamezeno.

Metoda popsaného koprologického vyšetření je rychlá a levná díky jednoduchému principu: měrná hmotnost flotačního roztoku je vyšší, než hmotnost vajíček helmintů a oocyst; dochází tak k jejich vyplavení na povrch roztoku i bez centrifugace, tedy bez použití poměrně drahého zařízení, bez něž se veterinář v tomto případě obejde. Otisk vyplavených vajíček nebo oocyst je následně diagnostikován mikroskopicky. Teprve při podezření na parazity nezachytitelné touto metodou odesílá veterinář materiál na specializované parazitologické pracoviště. Šetří tedy nejen peníze klienta, ale i zdraví zvířete: výzkum uskutečněný v období září 2000 až říjen 2001 na Fakultě veterinárního lékařství VFU Brno ukázal na problémy vznikající příliš obecnou a často neúčinnou aplikací antiparazitik. V některých případech došlo až k vážnému poškození zdravotního stavu pacienta, uvádí se v závěru studie.

Na co se přijde

Jednofázovou flotační metodou je možné do několika minut odhalit většinu tenko- a silnostěnných vajíček cestod a nematod, i oocysty a sporocysty kokcií. Z běž-

Rozpoznání a léčba nemocí psů

Tři nejčastější paraziti jsou přenosní i na člověka

ně typovaných druhů u masožravců to jsou: *Toxocara spp.*, *Toxascaris leonina*, *Trichuris vulpis*, *Strongyloides spp.*, *Dipylidium caninum*, *Isoospora spp.*, *Capillaria plicca* a *Spirocerca lupi*. U koček i larvy *Aelurostrongylus abstrusus*

Vyšetření si musíte vyžádat

„Applikace endoparazitik psům a kočkám se stala rutinním úkonem zásluhou nabídky velkého množství různých antiparazitárních přípravků,“ konstatuje zmíněná studie FVL v Brně. Je poněkud s podivem a rozhodně ke škodě oběma stranám - tedy majitelů psů i veterinářů - že stejně rutinním úkonem není ve většině praxí ani přes prokázaný význam a důležitost také preventivní koprologické vyšetření. Rozsáhlý průzkum agentury Canis-Media, uskutečněný v říjnu s více než pěti sty respondenty, majiteli psů (487) a koček (82), totiž ukázal, že jen

málokterí veterináři tuto možnost svým klientům nabízejí a zároveň že o významu preventivního vyšetření panují velmi zkreslené představy.

Drtivé většině majitelů, 88 procentům, veterinární lékař vyšetření trusu psa nebo kočky před pravidelným odčervěním nikdy nenabídl; jen 5 procent dostává tuto možnost vždy. O tom, že i pravidelně odčervované zvíře může mít vnitřní parazity, ví 51 procent majitelů, druhá polovina je přesvědčena o opaku. Doslava varující je údaj, že 81 procent psů a koček nebylo na vnitřní parazity vyšetřeno nikdy. „Sama jsem musela veterináři volat - krátce po odčervění, o které jsem požádala, protože u psa jsem zjistila kousky článků tasemnice. Veterinář mi řekl, že odčervění v tomto případě nefunguje stoprocentně a je potřeba zdvojnásobit dávku tablet. Co se týká prevence, veterináře navštěvujeme cca dvakrát ročně, ale sám nám nikdy preventivní vyšetření trusu na parazity nenabídl,“ uvedla účastnice ankety.

Chovatelé a majitelé by však zároveň tuto službu ve stejné míře rádi využívali: 88 procent by toto vyšetření bylo ochotno podstoupit, nebo by je dokonce uvítalo. Svému veterináři by v naprosté většině případů nabídku uvedeného vyšetření neodmítli. U části respondentů se projevuje neochota či spíše nejistota, způsobená jednak malou informovaností - „O parazitech spíše tuším, neřekla bych, jací to jsou; vyšetření trusu jakožto běžný úkon vůbec neznám“, jednak obavou

z nákladů za vyšetření: „Vyšetření trvá dlouho a je drahé, chodím proto každý půlrok do specializované laboratoře, protože kdybych měl čekat, než veterinář vypíše žádost, pak čekat, zda trus bude řádně uskladněn, než dojde k jeho vyšetření, a zaplatit třikrát více než při osobní návštěvě laboratoře, pak by vyšetření bylo drahé a zdlouhavé,“ komentuje další z dotazovaných. Další mají špatnou zkušenost se získáváním vzorků: „S jedním psem bych to považovala za jednoduché, ale pokud mám smečku (jako že ano), pak sbírat trus od celé smečky je časově náročné.“ Překvapením pro všechny je, že při ambulantním vyšetření pomocí testovací soupravy se cena vyšetření pohybuje pouze v řádech desítek korun a výsledek lze odečíst do 20 minut; sběr vzorků je rychlý, hygienický, jednotlivé vzorky lze snadno označit. Na rozdíl od názoru, že „pokud zvíře dobře vypadá a nemá žádné potíže, není nutno vyšetření pravidelně provádět,“ další majitelé si už riziko nadbytečného podávání antiparazitik stále více uvědomují: „Volím raději prevenci než bezdůvodné fedrování zvířete prášky“. Dokonce navrhuje další kroky: „Považuji za ideální řešení v očkovacích průkazech a PET pasech proložit řádky

Příznaky infekce u člověka

Klinické projevy nemocí zapříčiněných napadením parazity jsou velmi pestré a různě závažné. Škrkavky psí a kočičí, způsobující onemocnění zvané toxokaróza, mají klinické příznaky často méně nápadné, a proto onemocnění většinou probíhá chronicky. Nejčastější příznaky jsou netypické – slabé bolesti břicha, nevolnost, zvracení, zvýšené teploty, někdy i zvětšené lymfatické uzliny. Závažněji probíhá forma plicní a zvláště forma oční. Pokud se pacient neléčí, může být následkem i oslepnutí. Nemoc může postihnout i centrální nervový systém, ledviny a srdce.

Preventivní odčervování štěňata zbytečně zatěžuje

na záznam o odčervění řádky určenými pro záznam o vyšetření trusu na parazity. Takto by byl doklad o tom, že zvíře je v pořádku, navíc doplněný razítkem veterinárního lékaře. Záznam o preventivním odčervění, které provádí sám chovatel, je pro mnoho lidí málo věrohodný a „pro jistotu“ si štěňátko nebo koťátko ještě sami „preventivně odčerví“ a malé zvířátko, mnohdy úplně zbytečně, zatěžují léky.“

M. Císařovský